

QON KETISHLARNING ZAMONAVIY LABORATOR DIAGNOSTIKASI

Ibrohimova Marjona

*Klinik laborator diagnostikasi va DKTF klinik
laborator diagnostikasi kursi bilan kafedra kursanti;*

Umarova Tamila Abdufattoyevna

*Klinik laborator diagnostikasi va DKTF klinik laborator
diagnostikasi kursi bilan kafedra assistenti;
Samarqand davlat tibbiyot universiteti
Samarqand, O'zbekiston*

Qon ketish sabablari diagnostikasi, tomir ichidagi mikroivishlar hosil bo'lishi (mikrotromblanish) jadalligini va tarqalgan tomir ichki ivish sindromini (DVS-sindrom) aniqlash, shuningdek antitrombotik va gemostatik terapiyani nazorat qilish maxsus laborator tekshiruvlarsiz mumkin emas [1,2,3,4].

Kalit so'zlar: qon ketishni laborator diagnostikasi, gemokoagulyatsiya, qon ivish omillari.

Usul tamoyiliga ko'ra, quyidagi testlar guruhlarini ajratish mumkin:

1. Ivish (xronometrik) testlari – tekshirilayotgan gemokoagulyatsiya omillarining biologik faolligini aniqlash imkonini beradi. Ushbu usullarda o'lchov birligi sifatida fibrin ivig'ining hosil bo'lish vaqti olinadi.

2. Xromogen substratlardan foydalangan amidolitik usullar – bunda peptid substratining gidrolizlanish vaqti tahlil qilinadi [5,6,7].

3. Monoklonal antitanachalardan foydalanish orqali tekshirilayotgan omil konsentratsiyasini aniqlash imkonini beruvchi immunologik usullar [8,9,10].

Alohida ravishda koagulyatsiya omillari, fibrinoliz va gemokoagulyatsiya jarayonida ishtirok etuvchi boshqa komponentlarning shakllanishini belgilovchi genlardagi mutatsiyalarni aniqlashga imkon beruvchi genetik usullarni ham qayd etish lozim. Har qanday holatda laborator testlar ma'lum diagnostik ahamiyatga ega bo'lishi kerak. Ularning sezuvchanligi va spetsifikligi, shuningdek kalibrlash va standartlashtirish usullari hisobga olinishi zarur. Bundan tashqari, olingan natijalarning to'g'riligi va qayta tiklanuvchanligini baholashga qaratilgan sifat nazorati tizimi mavjud bo'lishi lozim. Gemokoagulyatsiya tizimi buzilishlarini tashxislashda laborator tekshiruv natijalarini talqin qilish qon ivishining zamonaviy mexanizmlari va bemor haqidagi individual ma'lumotlarga asoslanishi kerak [11,12,13,14].

Hozirgi vaqtda qon ivish tizimining turli bo'g'inlarini o'rganish uchun qo'llaniladigan laborator testlar soni bir necha yuztadan oshadi. Biroq amaliy shifokor uchun — jarrohlik aralashuvlar vaqtida gemorragik asoratlar ehtimoli, yuzaga kelgan

qon ketish sababi, tomir ichki ivish jadalligi va DVS-sindrom mavjudligi, shuningdek antitrombotik terapiya samaradorligi haqidagi savollarga javob izlayotganida — zarur boʻlgan testlar soni ancha cheklangan. Shu munosabat bilan biz gemokoagulyatsiya holatini baholashda qoʻllaniladigan barcha laborator testlarni shifokor tomonidan qoʻyilgan savollarga qarab bir necha guruhlariga ajratdik.

Birinchi guruh sogʻlom odamda, jarrohlik aralashuvlariga tayyorlanayotgan bemorda yoki gemokoagulyatsiya buzilishlarining klinik belgilari mavjud boʻlgan holatlarda qon ivish holatini baholash imkonini beruvchi laborator usullarni oʻz ichiga oladi [15,16,17,18].

Bu maqsad uchun baholovchi (skrining) testlarni oʻtkazish kifoya [19,20,21].

Ular quyidagilarni oʻz ichiga oladi:

1. Trombotsitlar sonini aniqlash
2. Qon ketish vaqtini aniqlash
3. Protrombin vaqti
4. Faollashtirilgan qisman tromboplastin vaqti (AChTV)
5. Fibrinogen darajasini aniqlash
6. D-dimer

Qon ketish vaqtini oʻrganish barcha holatlarda majburiy emas. Ushbu test LOR aʼzolarida jarrohlik aralashuvlariga tayyorgarlik koʻrishda, ayniqsa bolalarda, gemorragik belgilar mavjud boʻlganda va gemostaz tizimi yetishmovchiligiga shubha qilinganda qoʻllanilishi mumkin. Uni barcha aralashuvlardan oldin, shuningdek trombotik asoratlari boʻlgan bemorlarda bajarish maqsadga muvofiq emas. Har qanday holatda bemorning shaxsiy va oilaviy gemorragik yoki trombotik anamnezini sinchiklab yigʻish majburiy hisoblanadi.

Skrining testlar birlamchi tibbiy yordam laboratoriyalarida bajarilishi mumkin. Zarurat tugʻilganda ularni markazlashtirish mumkin, biroq biomaterialni markaziy laboratoriyaga yetkazish vaqti uzoq boʻlmasligi, tekshiruvlar esa qon olinganidan keyin 4 soat ichida boshlanishi lozim [22,23,24].

Ikkinchi guruh tekshiruvlari gemokoagulyatsiya va fibrinoliz tizimi buzilishlarining turli klinik koʻrinishlari uchun qoʻllaniladigan qoʻshimcha testlar majmuasidan iborat [14,15,16].

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduhakimov B. A. et al. Bolalar va oʻsmirlarda birlamchi tuberkulyozning oʻziga xos kechish xususiyatlari va klinik-laboratoriya usullari //Taʼlim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 32. – №. 3. – С. 139-143.
2. Бердиярова Ш. Ш. и др. Клинико-лабораторная диагностика фолиевой кислотодефицитной анемии //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 46-53.

3. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Axmadova P. Role of conditionally pathogenic microflora in human life activities //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 29-32.
4. Muhamadiyeva L. A., Kudratova Z. E., Sirojeddinova S. Pastki nafas yo'llari patologiyasining rivojlanishida atipik mikrofloraning roli va zamonaviy diagnostikasi //Tadqiqotlar. Uz. – 2024. – Т. 37. – №. 3. – С. 135-139.
5. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Norboyeva F. Modern aspects of etiology and epidemiology of giardias //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 25-28.
6. Isomadinova L. K., Daminov F. A. Glomerulonefrit kasalligida sitokinlar ahamiyati //Journal of new century innovations. – 2024. – Т. 49. – №. 2. – С. 117-120.
7. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Maxmudova H. Mechanisms of infection by echinococcosis //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 18-21.
8. ДАМИНОВ Ф. А., ИСОМАДИНОВА Л. К., РАШИДОВ А. Этиопатогенетические и клинико-лабораторные особенности сальмонеллеоза //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 61-67.
9. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Vaxromova M. Autoimmune diseases: new solutions in modern laboratory diagnostics //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 78-81.
10. Бердиярова Ш. Ш. и др. Узловой зоб и его клинико-лабораторная диагностика //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 38-45.
11. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Muhsinovna R. M. The main purpose of laboratory diagnosis in rheumatic diseases //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 82-85.
12. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Ruxshona X. Contemporary concepts of chronic pancryatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 11-15.
13. Хамидов З. З., Амонова Г. У., Исаев Х. Ж. Некоторые аспекты патоморфологии неспецифических язвенных колитов //Молодежь и медицинская наука в XXI веке. – 2019. – С. 76-76.
14. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Muminova G. Instrumental diagnostic studies in chronic pancreatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 16-20.
15. Атамурадовна М.Л., Рустамовна Р.Г., Эркиновна К.З. Роль современных биомаркеров в изучении различных поражений головного мозга //Достижения науки и образования. – 2020. – №. 10 (64). – С. 88-90.

16. Рустамова Г. Р., Мухамадиева Л. А. Современные аспекты клинико-лабораторных методов исследования острой ревматической лихорадки //International scientific review. – 2020. – №. LXVI. – С. 106-110.
17. Кудратова З.Е. и др. Роль цитокиновой регуляции при обструктивном синдроме атипичного генеза у детей // Анналы Румынского общества клеточной биологии. – 2021. – Т. 25. – №. 1. – С. 6279-6291.
18. Erkinovna K. Z. et al. Bronchial obstruction syndrome in young children with respiratory infections of different etiology: features of clinical manifestations and immune response //Проблемы науки. – 2021. – №. 1 (60). – С. 60-62.
19. Кудратова З.Е. и др. Хламидийные инфекции (внутриклеточная инфекция) в развитии бронхита // TJE-Tematics journal of Education ISSN. – 2021. – С. 2249-9822.
20. Kudratova Z. E. et al. Principles of therapy of chlamydial and mycoplasma infections at the present stage //Вопросы науки и образования. – 2021. – №. 28 (153). – С. 23-26.
21. Rustamova G. R., Kudratova Z. E. CHRONIC ENDOMETRITIS OLD ISSUES NEW POSSIBILITIES //Western European Journal of Medicine and Medical Science. – 2024. – Т. 2. – №. 5. – С. 12-14.
22. Erkinovna K. Z., Rustamovna R. G., Suratovna H. F. LABORATORY MARKERS OF PERINATAL HYPOXIC DAMAGE TO THE CENTRAL NERVOUS SYSTEM IN NEWBORNS //Наука, техника и образование. – 2020. – №. 10 (74). – С. 102-104.
23. Mukhamadieva L. A., Rustamova G. R., Kudratova Z. E. IMMEDIATE RESULTS OF COMPLEX TREATMENT OF CHILDREN WITH CHRONIC TONSILLITIS AND CHRONIC ADENOIDITIS ASSOCIATED WITH CMV AND EBV //Western European Journal of Medicine and Medical Science. – 2024. – Т. 2. – №. 5. – С. 20-24.
24. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Norxujayeva A. Etiopathogenesis and modern laboratory diagnosis of prostatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 6-10.